

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/57367,Uroczystosci-pogrzebowe-zolnierzy-Wrzesnia-03939-poległych-pod-Iłza-Grabowiec-8-.html>
2022-12-09, 16:24

Uroczystości pogrzebowe żołnierzy Września '39 poległych pod Iłżą - Grabowiec, 8 września 2018

W Grabowcu odbył się pochówek żołnierzy 12. Dywizji Piechoty Wojska Polskiego, którzy zginęli w bitwie pod Iłżą

8 września 2018 roku w Grabowcu (gm. Rzecznów, pow. lipski) odbyły się uroczystości pogrzebowe żołnierzy 12. Dywizji Piechoty Wojska Polskiego poległych 9 września 1939 roku pod Iłżą oraz poświęcenie pomnika Poległych. Pogrzeb został zorganizowany przez Instytut Pamięi Narodowej wraz z wójtem gminy Rzecznów Karolem Burkiem i proboszczem parafii pw. Świętego Mikołaja w Grabowcu księdzem kanonikiem Zbigniewem Wypchłą.

W lipcu i wrześniu br. Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa prowadziło prace na terenach Lasu Aleksandrowskiego/Rzechowskiego, gmin Brody, Iłża i Rzecznów, w wyniku których ekshumowało szczątki około 150 żołnierzy Wojska Polskiego, poległych w bitwie pod Iłżą. Odnaleziono również wiele rzeczy należących do żołnierzy, m.in. buty, medaliki, manierki, maskę gazową czy nieśmiertelniki, dzięki czemu można było ustalić tożsamość wielu poległych. Artefakty można dziś obejrzeć w Muzeum Regionalnym w Iłży.

Uroczystości rozpoczęły się mszą świętą w kościele pw. Świętego Mikołaja w Grabowcu odprawioną przez bp Piotra Turzyńskiego, a zakończyły złożeniem kwiatów przy pomniku

Poległych. Wzięli w nich udział przedstawiciele środowisk kresowych, związanych m.in. z Brzeżanami, gdzie stacjonował 51. Pułk Strzelców Kresowych pod dowództwem płk. Emila Fieldorfa. Żołnierze tego pułku również zginęli w bitwie pod Iłżą.

Na uroczystym pogrzebie Instytut Pamięci Narodowej reprezentowali Renata Soszyńska (zastępca dyrektora Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa) oraz Marcin Krzysztofik (dyrektor Oddziału IPN w Lublinie). Został również odczytany list od prezesa IPN, w którym dr Jarosław Szarek przypomniał, że obowiązkiem naszego państwa jest organizowanie pogrzebów żołnierzy, którzy walczyli o nasz kraj, a jeszcze nie doczekali się godnego pochówku.

Honorowy patronat nad uroczystościami sprawował wojewoda mazowiecki Zdzisław Sipiera.

1. Pierwszy etap prac w Lesie Aleksandrowskim Starym Rzechowie (gm. Rzecznów, pow. lipski, woj. mazowieckie) prowadzonych przez Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN rozpoczął się 2 lipca 2018 r. Pracami kierował Piotr Kędziora-Babiński. Miały one na celu ekshumacje szczątków 139 żołnierzy Wojska Polskiego poległych w bitwie pod Iłżą 9 września 1939 roku w walce z niemieckim agresorem.
2. Trzeciego dnia podczas prac ekshumacyjnych ujawniono kolejne szczątki żołnierzy Wojska Polskiego z września 1939 roku. Odnaleziono ostrogi, guziki, maszynkę do golenia, dużą ilość butów żołnierskich oraz kolejne nieśmiertelniki.
3. Dzień czwarty prac ekshumacyjnych w starym Rzechowie upłynął na porządkowaniu terenu po zakończonych pracach w Lesie Aleksandrowskim/Rzechowskim. Wtedy również rozpoczęto prace ekshumacyjne w kwaterze żołnierzy Wojska Polskiego z września 1939 r. na cmentarzu parafii św. Mikołaja w Grabowcu. Prace mają na celu sprawdzenie liczby żołnierzy, przeniesionych z Lasu Aleksandrowskiego/Rzechowskiego przy okazji poprzednich ekshumacji oraz przygotowanie miejsca na pochowanie odnalezionych szczątków. W czasie prac, wywołujących coraz większe zainteresowanie, ujawniono znaczną ilość butów, hełmów, fragmenty mundurów, ładownic oraz maskę przeciwgazową.
4. 6 lipca 2018 r., zostały zakończone prace na cmentarzu parafialnym w Grabowcu oraz w Lesie Aleksandrowskim/Rzechowskim. W czasie ich trwania odnaleziono szczątki około 139 żołnierzy Wojska Polskiego, poległych 9 września 1939 r. Przy pracach byli stale obecni Wójt Gminy Rzecznów Karol Burek oraz proboszcz parafii rzym.- kat. Św. Mikołaja w Grabowcu ks. Zbigniew Wypchło, bez których życzliwości prace nie mogłyby się odbyć. Znalezione w czasie prac artefakty będzie można oglądać w Muzeum Regionalnym w Iłży. W czasie prac udało się odnaleźć nieśmiertelniki należące do następujących żołnierzy:

Marcin Barylski, ur. 1917 r.,
Józef Moroziński ur. 1901 r.,
Józef Kosiński, ur. 1917 r.
Leon Szymków, grekokatolik z Brzezna,
Józef Kozłowski,
Józef Galiski,
Kierniew (?), imię nieczytelne.

Otrzymaliśmy również informacje o nieśmiertelnikach znalezionych wcześniej w mogile, a należących do poniższych żołnierzy:

Tadeusz Barylski
Leon Szewc. ur. 1917 r.,
Leon Żornak, ur. 1917 r.,
Michał Buczyński,
Jan Chruszcz ur. 1907 r., 54 PP,
Jan Dus,
Józef Krupa ur. 1910 r., 54 PP,
Michał Diakowicz.

Pozostałe nieśmiertelniki były mocno skorodowane i nieczytelne.

5. Drugi etap prac ekshumacyjnych związanych z bitwą pod Iłżą 8-9 września 1939 roku, prowadzonych przez Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN trwał w dn. 20-21 lipca 2018 r. Prace przyniosły efekty w postaci odnalezionego nieśmiertelnika z nazwiskiem Piotr Rygiel (ur. 1912 r.) z RKU Tarnopol, służący w 54 Pułku Piechoty lub 12 Pułku Artylerii Lekkiej.

Zapraszamy również do [odsluchania rozmowy z Piotrem Kędziorą-Babińskim](#), inspektorem BUWiM IPN i archeologiem, kierującym pracami ekshumacyjnymi. Rozmowę przeprowadził Władysław Bajkowski, redaktor naczelny Twojego Radia Lipsko.